

Galathea nexa

Ullig trollhummer

Kräftdjur, Marina tiofotade kräftdjur

Klass: Malacostraca (storkräfter), **Ordning:** Decapoda (tiofotade kräftdjur), **Familj:** Galatheididae (bredpannade trollhumrar), **Släkte:** *Galathea*, **Art:** *Galathea nexa* - ullig trollhummer Embleton, 1834 **Synonymer:**

Kännetecken

En ovanlig art som kan påträffas i svenska vatten, vanligen under 100 m i Skagerrak och på många olika typer av botten. Den påminner om *Galathea dispersa* som den tidigare synonymiserades med, men man har nu visat att det rör sig om två olika arter. *Galathea nexa* skiljs lättast från *G. dispersa* genom att den har "håriga" klor, enkla smala fåror på bakkroppsegmenten och hår istället för fjäll på klor och panntag.

Totallängd: Ryggsköld max 40 mm lång. Panntaggen är vasst trekantig, långsmal och välutvecklad, och den har fyra par tydliga kanttänder, varav det största paret längst ut och det minsta paret längst ner. Översidan är slät eller har lite spridda korta hår. Ryggskölden är avlång och har många kanttaggar. Antenntaggen når inte till slutet av andra antennens första synliga segment. Ryggsköldens översida har endast några små taggar längs de smala fårorna under panntaggen, och på de främre sidorna finns en liten tagg på vardera sidan. I övrigt finns inga taggar på översidan, och även bakkanten saknar taggar. Ryggskölden har många korthårsbeklädda smala fåror tvärs över. Fårorna på bakre delen är obrutna dvs. kontinuerliga tvärs över. Ögat har något större diameter än ögonskäftet och är normalt pigmenterat.

Första antennens basala segment har tre tydliga distala taggar. Andra antennen saknar antennplatta. Merus (fjärde segmentet räknat utifrån) på tredje paret käkfötter har endast en tagg nedtill på inre kanten, och merus är lika lång som ischium (segmentet närmast innanför).

På första paret gångben (pereopodpar I) är vänster och höger klosax ungefär lika stora. De är normalstora och ovala i tvärsnitt. Klosaxens översida är beklädd med fjäderlika hår. Utsidan har en rand med mindre tänder något dold av håren, översidan och undersidan saknar taggar. Själva klosaxen är mer eller mindre lika lång som resterande del av klosegmentet. Carpus och merus är också hårbeklädda, men här finns också större taggar bland håren. På insidan av carpus finns oftast en mycket stor tagg och eventuellt några mindre taggar undertill. Även merus har ett liknade arrangemang med taggar. Carpus är lika lång som eller kortare än merus. De övriga benparen (2–4) är glest hårbeklädda med tydliga taggar i slutet av merus och carpus, detta gäller framför allt benpar 2 och 3. Femte benparet är förkrympt, liksom hos övriga trollhumrar. Första till tredje benparet har en epipod. Bakkroppssegment 2–3 har enkla grunda, hårbeklädda fåror på översidan. På bakkroppssegment 4 och 5 är fårorna oftast otydliga eller avbrutna i mitten. Sjätte segmentet är annorlunda i formen än de övriga och har ett mer invecklat mönster av fåror. Stjärten är löst invikt under kroppen.

Färg och mönster. Kroppsfärgen är rödaktig med fläckar i ljusare och mörkare rött. Skiftningar i grönt kan även ingå. Små blå fläckar finns på överläppen och på sidorna av mellankroppen, vid basen av gälarna.

Utbredning och status

I svenska vatten förekommer ullig trollhummer på Skagerrakdelen av västkusten. I övrigt finns den från Island och Norge (ca 71°N) och vidare längs den europeiska atlantkusten, Brittiska öarna och Färöarna söderut till Portugal och Kanarieöarna. Den finns också i Medelhavet österut till och med den grekiska övärlden.

Arten är i svenska vatten ovanlig i Skagerrak och Kattegatt. L.A. Jägerskiöld fann arten vid elva lokaler i Skagerrak under sin inventering av svenska västkusten 1921–1938, samt vid en lokal i Kattegatt, sydost om danska Anholt. Vid de marina inventeringar som gjorts under 2000-talet har inga fynd gjorts i Kattegatt, däremot har arten påträffats vid sju lokaler från Persgrunden ned till utanför Lysekil, dessutom vid Smörkullen långt in i Gullmarsfjorden.

Ekologi

Ullig trollhummer förekommer på många olika bottenar, bl.a. på lera, sand och sandblandade sediment, grus och sten.

Djup (generellt) 10–500 m.

Arten är huvudsakligen nattaktiv. Honorna bär rom med bakkroppens ben under vår och försommar. *Galathea nexa* parasiteras av de bopyrida gråsuggorna *Pleurocrypta galateae* och *P. longibranchiata*.

Hot

Arten påverkas troligen negativt av det intensiva bottentrålfisket, där den ingår i bifångst.

Åtgärder

I dagsläget är det inte säkerställt hur arten påverkas av trålfiske och miljöförändringar. Bättre underlag för skattning av status, populationsstorlek och tillväxtkapacitet behövs.

Övrigt

Namngivning: *Galathea nexa* Embleton, 1834. List of the Malacostraca Podophthalmata, found on the coasts of Berwickshire and North Durham. – History of the Berickshire Naturalists' Club, 1: 69–72. Synonymer: *Galathea nexa* Embleton, 1834; *Galathea dispersa* Bate, 1858.

Etymologi: nexa (lat.) av necto, nectere, nexui, nexus = knyta, binda. Vad Embleton syftade på är svårt att säga idag.

Litteratur

Hansson, H.G. 2011. Marina sydskanandinaviska "evertebrater". Webb-upplaga.
http://loven.gu.se/digitalAssets/1480/1480031_hansson-2011.pdf

Jägerskiöld, L.A. 1971. A survey of the marine benthonic macro-fauna along the Swedish west coast 1921-1938. Eds. Hubendick, B., Hyle, G. & Swärd, S. Acta Regiae Societatis Scientiarum et Litterarum Gothoborgensis, Zoologica 6.

Karlsson, A., Berggren, M., Lundin, K. & Sundin, R. 2014. Svenska artprojektets marina inventering – slutrapport. ArtDatabanken rapporterar 16. ArtDatabanken, SLU. Uppsala.

Moen, F.E. & Svendsen, E. 2014. Dyreliv i havet. Nordeuropeisk marin fauna. 6:e upplagan. KOM forlag.

Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

World register of marine species. 2015. www.marinespecies.org.

Författare

Matz Berggren 2017 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Kennet Lundin 2004. Reviderad Kennet Lundin 2015. © ArtDatabanken, SLU 2015 (naturvårdsinformation).